

THE CONNECTION OF CORPORATE GOVERNANCE AND FINANCIAL RESULTS ACHIEVED WITH THE STATED AUDIT OPINION ON THE FINANCIAL STATEMENTS

Associate professor Janka Dimitrova

Associate professor Krume Nikoloski

Assistant professor Emilija Miteva-Kacarski

“Goce Delcev” University-Stip, Republic of Macedonia janka.dimitrova@ugd.edu.mk

“Goce Delcev” University-Stip, Republic of Macedonia krume.nikoloski@ugd.edu.mk

“Goce Delcev” University-Stip, Republic of Macedonia emilija.miteva@ugd.edu.mk

Abstract: Corporate governance, in the broadest sense, refers to the way of establishing an interest’s balance that exists between different persons and entities. It marks the system by defining and achieving objectives, assesses the risks and selected ways to achieve good performance through the standardization process, which is based on the principles of accountability, transparency and control in decision making and daily operations and reporting conditions in the company. The company condition expressed in figures and indicators presented in the financial statements which are an integral part accounting policies and explanatory notes. Reliability and transparency of the information contained in the financial statements are the basis for decisions by all stakeholders related to the company. With the audit, raises the credibility of the financial statements and based on the expressed audit opinions build the confidence of stakeholders in the company.

Good corporate governance contributes to sustainable economic development by enhancing the performance of companies and their access to external sources of capital. It increases the profitability of companies and enables faster growth. Therefore, the paper presented research the connection between corporate governance and the financial results expressed audit opinions on the financial statements in the Republic of Macedonia, by analyzing the actual financial results (profit / loss) presented in the financial statements and expressed audit opinion in the audit reports, 100 companies listed on the Macedonian stock exchange. This paper is a continuation of the paper entitled "Corporate governance and financial reporting in the country in light of the reports of the independent auditors," published in the Journal of Economic Development No.3 / 2016, Institute of Economics - Skopje, prepared within the project "The impact of quality financial reporting and corporate governance on the efficiency of investment and capital market in the Republic of Macedonia ", supported by the University Goce Delchev Stip.

Key words: company, corporate governance, financial results, audit opinion

ПОВРЗАНОСТА НА КОРПОРАТИВНОТО УПРАВУВАЊЕ И ОСТВАРЕНИТЕ ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ СО ИЗРАЗЕНИТЕ РЕВИЗОРСКИ МИСЛЕЊА ЗА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ

Проф.д-р Јанка Димитрова

Проф. д-р Круме Николоски

Доц.д-р Емилија Митева-Кацарски

Универзитет “Гоце Делчев” Штип, Република Македонија janka.dimitrova@ugd.edu.mk

Универзитет “Гоце Делчев” Штип, Република Македонија krume.nikoloski@ugd.edu.mk

Универзитет “Гоце Делчев” Штип, Република Македонија emilija.miteva@ugd.edu.mk

Резиме: Корпоративното управување, во најширока смисла, се однесува на начинот на кој се воспоставува рамнотежа на интересите што постојат помеѓу различни лица и ентитети. Со него се означува системот преку кој се дефинираат и постигнуваат целите, се проценуваат ризиците и се одбираат начини за остварување на добри перформанси преку стандардизација на процесите, која се заснова врз принципите на одговорност, транспарентност и контрола во одлучувањето, секојдневното работење и известувањето за состојбите во компанијата. Состојбата на компанијата изразена низ бројки и показатели, се презентира во финансиските извештаи во чиј составен дел се применетите сметководствени политики и објаснувачките белешки. Веродостојноста и транспарентноста на информациите содржани во финансиските извештаи се основа за донесување на одлуките од страна на сите стейкхолдери во врска со компанијата. Со ревизијата, се подига кредибилитетот на финансиските извештаи и врз основа на изразеното мислење на ревизорот се гради довербата на стейкхолдерите за компанијата.

Доброто корпоративно управување придонесува за одржлив економски развој преку подобрување на перформансите на компаниите и на нивниот пристап кон надворешни извори на капитал. Тоа ја зголемува профитабилноста на компаниите и овозможува побрз раст. Токму затоа, во трудот е презентирano истражување за поврзаноста на корпоративното управување и остварените финансиски резултати со изразените ревизорски мислења за финансиските извештаи во Република Македонија. Заклучоците на трудот ќе бидат изведени преку анализа на остварените финансиски резултати (добивка/загуба) презентирани во финансиските извештаи и изразеното ревизорско мислење во ревизорските извештаи, на 100 компании котирали на Македонската берза. Трудот претставува продолжување на трудот со наслов “Корпоративното управување и финансиското известување во Република Македонија низ призмата на извештаите на независните ревизори”, објавен во списанието Economic Development No.3/2016, на Економски Институт Скопје, изработен во рамките на проектот “Влијанието на квалитетното финансиско известување и корпоративно управување врз ефикасноста на инвестициите и пазарот на капитал во РМ”, поддржан од Универзитет Гоце Делчев Штип.

Клучни зборови: компанија, корпоративно управување, финансиски резултат, ревизорско мислење,

1. ВОВЕД

Доброто корпоративно управување, денес се смета за основен предуслов за создавање на атрактивна инвестициска клима, којашто се карактеризира со конкурентски ориентирани компании и ефикасни финансиски пазари. Практиките за добро корпоративно управување се основа на здрав, конкурентен бизнис што натаму води кон одржлив економски развој и отворање на работни места.

Корпоративното управување може да претставува битна детерминанта во дистрибуцијата на економската моќ поради својата улога во реформите што ги наметнуваат одделните политички елити. Имено, во некои програми се заштитуваат интересите на акционерите, додека во други заштитата на интересите на вработените и на пошироката општествена заедница, а трети соодветно значење им даваат на двата аспекти. Овие гледања се формираат зависно од историскиот развој, социјалниот момент или припадност на одреден правен систем.

Доброто корпоративно управување се заснова на принципите на транспарентност, пристрасност, ефикасност, навременост, целосност и точност на информациите на сите нивоа. Високото ниво на транспарентност во компаниите им обезбедува на инвеститорите увид во деловните операции и финансиските податоци, согласно со Законот за трговски друштва и Законот за хартии од вредност. Во современото менаџмент опкружување, корпоративното управување станува најзначаен критериум при донесување на инвестициски одлуки од страна на инвеститорите и одржување на конкурентска предност на пазарот.

Почитување и добра примена на правилата на корпоративно управување, може да предизвика позитивни ефекти врз профитабилноста на компанијата, зголемување и забрзување на нејзиниот раст и развој, а исто така може да влијае и во подобрувањето на нејзиниот пристап до финансиски средства на домашниот и маеѓународниот пазар на капитал. Со воведување и почитување на добро корпоративно управување се доаѓа до минимизирање на постоечките конфликти помеѓу целите и интересите на различни засегнати страни. Мошне значајна карактеристика која и се пропишува на една компанија со добро корпоративно управување е посветеноста да одржува висок степен на транспарентност или пак со други зборови обелоденување на податоци за компаниите. Значењето кое му се посветува за успешно корпоративно управување, произлегува пред сè од значајната улога која компаниите ја остваруваат во финансискиот и целокупен економски систем на една земја.

Примената на принципите на корпоративно управување, подразбира компанијата да има: јасна организациска структура со дефинирани права и одговорности на членовите на органите на надзор и управување и другите вработени, контрола на ризиците, транспарентна управувачка структура како и ефективен систем на надзор и внатрешна контрола. Во склад со принципите, рамката на корпоративното управување треба да се промовира со транспарентно и ефикасно стопанство, да биде во кореспонденција со сопственичките права и да кореспондира во поделба на одговорностите помеѓу различни надзорни и регулаторни органи како и органи за спроведување на законот.

Со воспоставување на успешен систем на поставување на цели како и нивно остварување, донесувањето на одлуки и нивно соодветно следење при извршувањето, се гради добра структура на односи и процеси, а со самото тоа и добра структура на корпоративно управување. Бројни се факторите кои и во пракса влијаат на постигнатиот квалитет на управување во една компанија. Истовремено околностите кои влијаат на тие фактори постојано се менуваат и развиваат, се јавува потреба од нови. Компаниите кои се стремат и го одржуваат високиот степен за добро корпоративно управување, ги почитуваат поставените принципи,

создаваат дополнителни вредности а во исто време создаваат и систем на одговорност и контрола коишто се соодветни на преземиот ризик. Она кон кое што се стремат компаниите во тој процес е постојаното унапредување и надградување на постоечкиот механизам на управување и зајакнување на степенот на заштита со која се гарантира остварување на принципи на корпоративно управување во пракса.

2. ВЛИЈАНИЕТО НА КВАЛИТЕТНОТО ФИНАНСИСКО ИЗВЕСТУВАЊЕ И КОРПОРАТИВНОТО УПРАВУВАЊЕ ВРЗ ЕФИКАСНОСТА НА ИНВЕСТИЦИИТЕ И ПАЗАРОТ НА КАПИТАЛ

Тргувајќи од фактот дека информациите во финансиските извештаи се основа за инвестиционите одлуки на сите стејкхолдери, истите треба да бидат навремени, објективни и точно обелоденети. Токму ваквите информации, преку кои во периодот на транзиција се настојуваше да се презентира една многу оптимистичка слика за работењето на компаниите во однос на нивната реална финансиска состојба и успешност, претставуваа и се уште претставуваат сериозна пречка во градењето на довербата на инвеститорите во финансиското известување на компаниите, а како логична последица и една од поважните причини за ниското ниво на развиеност на пазарот на капитал во Република Македонија.

Финансиското известување ја остварува својата цел - креирање на веродостојни, транспарентни, објективни и споредливи финансиски извештаи, кои содржат информации релевантни за донесување на ефикасни инвестициски одлуки, само во услови на добро балансиран, функционален систем на корпоративно управување. Всушност, корпоративното управување претставува процес на водење, администрирање и насочување на работењето на компанијата, преку ефикасно искористување на расположивите ресурси за остварување на дефинираните цели и максимално можни позитивни финансиски резултати.

Дали информациите презентирани во финансиските извештаи не содржат материјално значајни пропусти и грешки, се потврдува со извештајот на независниот ревизор, со што се подига кредибилитетот и довербата во финансиските извештаи. Остварените финансиски резултати презентирани во финансиските извештаи, мислењето на ревизорот за веродостојноста на информациите презентирани во финансиските извештаи, како и транспарентното објавување на сите ценовно чувствителни информации за работењето на компанијата се основа за донесување на инвестициски одлуки. Развојот на пазарот на капитал во една земја и неговото ефикасно функционирање е детерминиран од довербата на инвеститорите во квалитетот на финансиското известување и корпоративното управување.

3. ПОВРЗАНОСТА НА КОРПОРАТИВНОТО УПРАВУВАЊЕ И ОСТВАРЕНИТЕ ФИНАНСИСКИ РЕЗУЛТАТИ СО ИЗРАЗЕНИТЕ РЕВИЗОРСКИ МИСЛЕЊА ЗА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ

Основна цел на оваа истражување е да се утврди поврзаноста на корпоративното управување и остварените финансиски резултати со изразените ревизорски мислења за финансиските извештаи во Република Македонија. Главната претпоставка е дека компаниите кои преферираат односно воспоставуваат стил на добро корпоративно управување кое се заснова на принципите на транспарентност, пристрасност, ефикасност, навременост, целосност и точност на информациите на сите нивоа, може да придонесе позитивни ефекти врз профитабилноста на компанијата, зголемување и забрзување на нејзиниот раст и развој, и потврдување на доброто корпоративно управување со позитивно односно мислење без резерва во извештајот на независниот ревизор за презентираниите информации во финансиските извештаи.

За таа цел направена е анализа на остварените финансиски резултати (добивка/загуба) презентирани во финансиските извештаи и изразеното ревизорско мислење во ревизорските извештаи, на 100 компании котирали на Македонската берза, за 2013 и 2014 година.

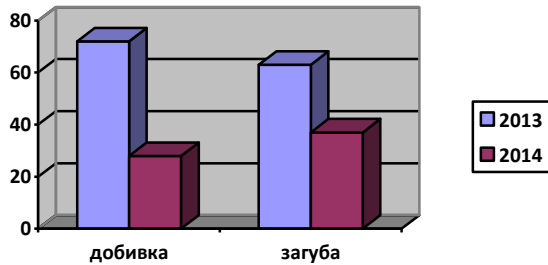
Од анализирани 100 компании, 93 се од стопанскиот и 7 од банкарскиот сектор.

Во текот на 2013 и 2014 година, анализираниите 100 компании оствариле финансиски резултати како што е прикажано во наредната табела:

Табела 1. Остварени финансиски резултати во текот на 2013 и 2014 година

Опис	2013	2014	% на промена 2014/2013
добивка	72	63	87,5
загуба	28	37	137
Вкупно	100	100	

Графикон 1. Остварени финансиски резултати во текот на 2013 и 2014 година

Од анализираните 100 компании, во текот на 2013 година 72% оствариле позитивни финансиски резултати (добивка) а 28% негативни финансиски резултати, додека во 2014 година добивка искажале 63% а загуба 37% од анализираните компании. Карактеристично е да се напомене дека и во двете години, финансиските резултати кај сите 7 банки се позитивни, што наведува на заклучок дека финансискиот сектор во Република Македонија е добро етаблиран и кадровски екипиран за да имплементира добро корпоративно управување.

Од аспект на анализираните извештаи на независниот ревизор, во деловните 2013 и 2014 година, идентификувани се следните видови мислења:

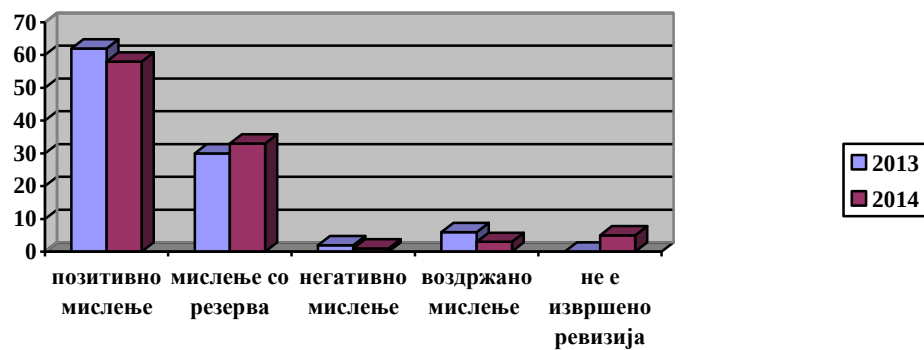
- позитивно мислење (мислење без резерва)
- мислење со резерва
- негативно мислење
- воздржување од давање мислење
- не е извршена ревизија

Изразените мислења се анализирали по сектори и по основите за изразување на квалификувано мислење.

Табела 2. Видови мислења

видови мислења	2013	2014	% на промена 2014/2013
позитивно мислење	62	58	93,5
мислење со резерва	30	33	110
негативно мислење	2	1	50
воздржување од давање мислење	6	3	50
не се објавени ревизорски извештаи	0	5	
Вкупно	100	100	

Графикон 2. Видови мислења

Од вкупно анализираните 100 компании, мислењата за финансиските извештаи се како што следува:

- позитивни мислења на 62 компании во 2013 година и 58 компании во 2014 година, при што е забележлив пад од 6,45%
- мислење со резерва на 30 компании во 2013 година и 33 компании во 2014 година, при што е забележливо зголемување за 10%
- негативно мислење на 2 компании во 2013 година и 1 компанија во 2014 година, при што е забележлив пад од 50%
- воздржување од давање мислење на 6 компании во 2013 година и 3 компании во 2014 година, при што е забележлив пад од 50%
- не е извршена ревизија на 5 компании во 2014 година.

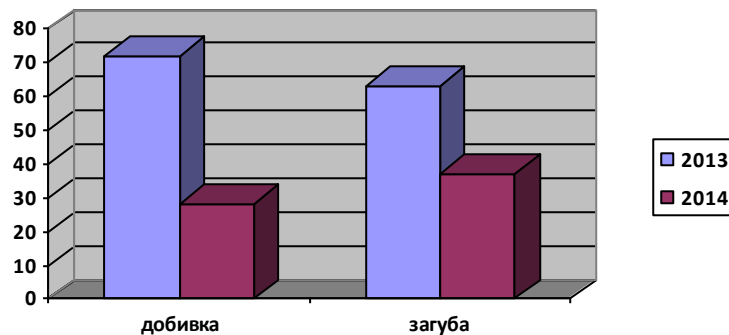
Значајно е да се нагласи дека кај банкарскиот сектор сите ревизорски мислења се позитивни.

Главната цел на оваа истражување е да се идентификува поврзаноста на квалитетното корпоративно управување и остварените финансиски резултати со изразените ревизорски мислења за финансиските извештаи во Република Македонија, преку анализа на остварените финансиски резултати (добивка/загуба) презентирани во финансиските извештаи и изразеното ревизорско мислење во ревизорските извештаи. Во Табела 3, се презентирани изразените ревизорски мислења и прикажаните финансиски резултати во финансиските извештаи.

Табела 3. Остварени финансиски резултати и изразени ревизорски мислења

	2013			2014		
видови мислења	вкупно	Добивка	загуба	вкупно	добивка	загуба
позитивно мислење	62	54	8	58	46	12
мислење со резерва	30	17	13	33	16	17
негативно мислење	2	0	2	1	0	1
воздржување од давање мислење	6	1	5	3	1	2
не е извршено ревизија	-	-	-	5	0	5
ВКУПНО	100	63	37	100	63	37

Графикон 3. Остварени финансиски резултати и изразени ревизорски мислења

Од презентираниите податоци и графички приказ, видно е дека:

- најголем број компании кои добиле позитивно ревизорско мислење искажале добивка од работењето и во 2013 и во 2014 година. Процентот на искажана добивка е 87% во 2013 година односно 79% во 2014 година.
- мислење со резерва добила 30% односно 33% од компаниите и процентот на искажана добивка е 57% во 2013 година односно 48% во 2014 година.
- негативно мислење добиле 2 односно 1 компанија и истите искажале загуба од работењето и во 2013 година и во 2014 година.
- воздржано мислење добиле 6 односно 3 компании, добивка искажале само по 1 компанија и во 2013 година и во 2014 година.
- во 2014 година, 5 компании не извршиле ревизија на финансиските извештаи и истите искажале загуба од работењето и имаат поведено стечајна постапка.

4. ЗАКЛУЧОК

Почитување и добра примена на правилата на корпоративно управување, придонесува за позитивни ефекти врз профитабилноста на компанијата, зголемување и забрзување на нејзиниот раст и развој, а може да влијае и во подобрувањето на нејзиниот пристап до финансиски средства на домашниот и меѓународниот пазар на капитал. Практиките за добро корпоративно управување се основа за здрав, конкурентен бизнис што натаму води кон одржлив економски развој и отворање на работни места.

Состојбата на корпоративно управување во Република Македонија, генерално, е подвижна цел и на неа треба да се работи континуирано во насока на квалитетно финансиско известување и остварување позитивни финансиски резултати од работењето во компаниите. Кај финансискиот сектор (банките), постоењето значаен квалитет и присутност на добри практики од областа на корпоративното управување се потврдува со позитивно изразените мислења на независниот ревизор за објективно презентирани информации во финансиските извештаи и остварените позитивни финансиски резултати.

Во стопанскиот сектор во Република Македонија, се уште се чувствува потребата од подобрување на организационата структура на компаниите и воведување на квалитетни контролни системи кои ќе придонесат кон квалитетно корпоративно управување, објективно и точно финансиско известување како и подобрување на резултатите од работењето.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Alfateh Dr. Al -Amin A/ Rahim El- Fakki, The Role of the Audit Committee in Improving the Audit Report impartiality Using Analysis of the statement of Cash Flow-Analysis Study, 2013
- [2] Andrei Shleifer, Robert W. Vishny во *Survey of Corporate Governance*, The Journal of Finance, Juni 1997
- [3] James D. Wolfensohn за *Financial Times*, 21 јуни 1999
- [4] Јанка Димитрова, Придонесот на ревизијата и ревизорските извештаи кон подигање на квалитетот на финансиското известување и кон зголемување на меѓународното движење на капитал, "Managing the development of economic and regional systems: an Eurasian perspective", Organizers: "Higher Business School" OmSPU (Omsk, Russia) "Goce Delcev" University (Stip, Macedonia), 30-31.05. 2016
- [5] Janka Dimitrova, Olivera Gjorgieva – Trajkovska, Blagica Koleva, Aleksandra Nackova, Eftimija Dimitrova, "Corporate governance and financial reporting in the country in light of the reports of the independent auditors," Journal of Economic Development No.3, Institute of Economics – Skopje, 2016
- [6] Јанка Димитрова, Ревизија (теоретски и практични аспекти), Универзитет Гоце Делчев Штип, 2013
- [7] Margaret Blair, "Ownership and Control: Rethinking Corporate Governance for the Twenty-First Century", Brookings, 1995
- [8] Nemit Shroff, Real Effects of Financial Reporting Quality and Credibility: Evidence from the PCAOB Regulatory Regime, Massachusetts Institute of Technology, 2015
- [9] Николче Рунчев*, Борис Крстев**, Мирјана Голомеева "Корпоративно управување наспроти корпоративен менаџмент", Универзитет Гоце Делчев Штип, 2010
- [10] Прирачник за корпоративно управување во РМ, второ издание, 2011
- [11] Sir Adrian Cudbary, "Global Corporate Governance Forum", World Bank, 2000
- [12] <http://www.corpgov.net/library/definitions.html>, IFC-priracnik-1-11-final:new-moment-Anglisko7.qxd, 7.12.2011